

SPRAWOZDANIE Z GMINNEGO PROGRAMU WYCHODZENIA Z BEZDOMNOŚCI NA LATA 2016 – 2018 ZA ROK 2018

I. Wstęp

Gminny Program Wychodzenia z Bezdomności na lata 2016 – 2018 został przyjęty Uchwałą Nr XI/148/15 Rady Gminy Długołęka w dniu 04 grudnia 2015 r.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce, w terminie do 31 marca każdego roku, przedstawia Radzie Gminy sprawozdanie rzeczowo – finansowe z realizacji Programu.

Celem Programu było przeciwdziałanie zjawisku bezdomności oraz łagodzenie jego skutków poprzez podejmowanie działań na rzecz osób bezdomnych oraz zagrożonych bezdomnością. Adresatami programu były osoby i rodziny bezdomne, zagrożone bezdomnością, zamieszkujące lub przebywające na terenie gminy Długołęka, w tym w Schronisku św. Brata Alberta dla Bezdomnych Mężczyzn w Szczodrem.

Bezdomność jest sytuacją, w której ludzie w danym czasie nie posiadają i własnym staraniem nie mogą zapewnić sobie takiego schronienia, które mogliby uważać za swoje i które spełniałoby minimalne warunki, pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne.

Osoba bezdomna została zdefiniowana w ustawie z 12 marca 2004r. o pomocy społecznej jako osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Stawanie się osobą bezdomną jest procesem długotrwałym i często nie można mówić wyłącznie o jednej okoliczności prowadzącej do bezdomności. Bezdomność warunkują czynniki instytucjonalne, materialne, rodzinne, osobiste, zdrowotne, losowe i środowiskowe.

Bezdomność może być spowodowana w szczególności:

- rozpadem rodziny,
- eksmisją - prawny nakazów opuszczenia lokalu, spowodowany w ponad 90% przypadków zadłużeniem lokatorów z tytułu opłat za czynsz,
- opuszczeniem zakładu karnego przy jednoczesnym braku możliwości powrotu do mieszkania,
- brakiem stałych dochodów,
- przemocą w rodzinie,
- uzależnieniami.

Zadania Programu realizowane były w ramach ustawowej działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długołęce oraz we współpracy ze Schroniskiem św. Brata Alberta dla Bezdomnych Mężczyzn w Szczodrem.

II. Realizacja celów szczegółowych Programu

Cele szczegółowe Programu:

1. Rozpoznanie i diagnoza sytuacji osoby bezdomnej lub rodziny zagrożonej bezdomnością.
2. Zapewnienie osobom lub rodzinom zagrożonym bezdomnością oraz bezdomnym bezpieczeństwa socjalnego.
3. Aktywizacja osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością do podejmowania odpowiednich ról społeczno – zawodowych.

III. Pomoc społeczna udzielana na rzecz osób bezdomnych.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej do udzielenia pomocy osobie bezdomnej zobowiązana jest **gmina ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały** (art. 101 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej). W przypadkach szczególnie uzasadnionych sytuacją osobistą osoby bezdomnej ubiegającej się o świadczenia oraz w sprawach niecierpiących zwłoki, właściwą miejscowo jest gmina miejsca pobytu osoby ubiegającej się o świadczenia. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania albo na ostatnie miejsce zameldowania tej osoby na pobyt stały jest obowiązana do zwrotu wydatków gminie, która przyznała świadczenia w miejscu pobytu (art. 101 ust. 3 i 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej).

Liczba osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością na terenie gminy Długołęka:

- 1) Osoby bezdomne – mieszkańcy Schroniska Brata Alberta - 121
- 2) Osoby bezdomne – mieszkańcy gminy Długołęka - 3
- 3) Osoby zagrożone bezdomnością – mieszkańcy gminy Długołęka - 11

Pomoc społeczna udzielana na rzecz osób bezdomnych – mieszkańców schroniska

Świadczenia pomocy społecznej na rzecz osób bezdomnych przebywających w Schronisku, przyznawane i wypłacane są przez gminy ich ostatniego zameldowania. Na wniosek gminy, która zobowiązana jest do przyznawania i wypłacania świadczeń, pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długołęce przeprowadzają z osobami bezdomnymi wywiady środowiskowe, w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej. W 2018 r. pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długołęce przeprowadzili 544 wywiady środowiskowe z 191 podopiecznymi, celem udzielenia pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych, kierowania do Domów Pomocy Społecznej.

W przypadkach szczególnie uzasadnionych sytuacją osobistą osoby ubiegającej się o świadczenia, w sprawach niecierpiących zwłoki, w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, właściwa miejscowo jest gmina miejsca pobytu osoby ubiegającej się o świadczenie. W gminie Długołęka świadczenie to realizowane jest w formie zasiłku celowego, przeznaczonego na zakup niezbędnych leków.

Osobom bezdomnym niemającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej potwierdza prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

W ramach struktury Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długołęce wyodrębnione są 2 samodzielne stanowiska – pracowników socjalnych współpracujących ze Schroniskiem w Szczodrem oraz realizujących zadania na rzecz osób bezdomnych na terenie gminy Długołęka.

Tabela 2. Działania podejmowane na rzecz osób bezdomnych w 2018 roku – mieszkańców schroniska

Działania podejmowane na rzecz osób bezdomnych	Ilość
Wywiady środowiskowe przeprowadzone na wniosek innych gmin, celem sfinansowania kosztów pobytu bezdomnych w Schronisku	156
Wywiady środowiskowe przeprowadzone na wniosek innych gmin, celem przyznania zasiłku celowego oraz okresowego bezdomnym przebywającym w Schronisku (zakup odzieży, obuwia, środków czystości i higieny osobistej, biletów MPK, leków)	469
Wywiady środowiskowe przeprowadzone na wniosek innych gmin, celem przyznania zasiłku stałego bezdomnym przebywającym w Schronisku	48
Wywiady środowiskowe przeprowadzone na wniosek innych gmin, celem skierowania bezdomnych przebywających w Schronisku do DPS, ZOL	15
Przyznanie oraz pomoc w realizacji świadczenia z pomocy społecznej (zasiłek celowy) na zaopatrzenie os. bezdomnej w niezbędne lekarstwa.	5
Potwierdzenie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych	70

Pomoc społeczna udzielana na rzecz osób bezdomnych, zagrożonych bezdomnością – mieszkańców gminy

W 2018 roku podejmowane były działania, zapobiegające sytuacjom prowadzącym do wzrostu liczby osób bezdomnych oraz zapewnienia wsparcia osobom zagrożonym bezdomnością. W tym celu prowadzono działania monitorujące sytuację osób żyjących w trudnych warunkach lokalowych, doświadczających ubóstwa, podejmowano wobec nich działania interwencyjne, jak również prowadzono z nimi pracę socjalną w kierunku zaspokajania ich podstawowych potrzeb bytowych. Osoby te poprzez różne formy pomocy podejmowały działania na rzecz zmiany swojej sytuacji życiowej. Z danych GOPS wynika, że w 2018 r. zostało objętych wsparciem 12 osób bezdomnych - mieszkańców gminy Długołęka (w tym 6 osób zamieszkałych poza schroniskiem, żyjących w trudnych warunkach lokalowych, tj. w pustostanach, domkach na działkach, altanach), natomiast 6 osób - mieszkańców gminy przebywających w Schronisku dla bezdomnych w Szczodrem, w Noclegowni lub w Domu Ciepła we Wrocławiu.

Pomocą społeczną z powodu bezdomności w 2018 zostało objętych 14 osób (mieszkańców gminy) przeznaczono środki finansowe w wysokości 109 561 zł.

Tabela 3. Świadczenia z pomocy społecznej na rzecz osób bezdomnych – mieszkańców gminy w 2018 roku.

Rodzaj świadczenia	Ilość osób	Kwota
Zasiłek stały	5	26.782,46
Zasiłek celowy	2	650,00
Zasiłek okresowy	1	1.672,00
Opłacenie pobytu w Domu Pomocy Społecznej	3	67.846,80
Finansowanie kosztów pobytu w schronisku	4	12.609,23

Największe koszty zostały poniesione na zapewnienie osobom potrzebującym „dachu nad głową” oraz właściwej opieki tj. na sfinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej. W 2018 r. 2 mieszkańców (bezdomnych) gminy Długołęka, przebywało w Domach Pomocy Społecznej, miesięczny koszt na osobę wynosił odpowiednio: 2556 zł oraz 2696 zł.

Udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom bezdomnym – mieszkańcom gminy następuje poprzez przyznanie tymczasowego miejsca w Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn w Szczodrem (liczba zabezpieczonych miejsc - 3), oraz w Schronisku dla Kobiet i Matek z Dziećmi we Wrocławiu (liczba zabezpieczonych miejsc – 1), na mocy Porozumienia z Towarzystwem Pomocy im. Św. Brata Alberta.

Praca socjalna prowadzona na rzecz osób bezdomnych.

Ze względu na złożoność przyczyn pozostawania w bezdomności, wobec osób bezdomnych podejmowane były różnorodne działania, zarówno profilaktyczne, jak i interwencyjne:

- zapewnienie lub wskazanie osobie bezdomnej miejsca w placówce udzielającej schronienia, w tym możliwości spożycia przynajmniej jednego ciepłego posiłku dziennie, możliwości utrzymania higieny osobistej, otrzymania obuwia i odzieży odpowiedniej do panujących warunków atmosferycznych,
- pomoc w sprawach urzędowych poprzez udzielenie pomocy w wyrobieniu lub odtworzeniu dokumentów osobistych, redagowaniu pism, pomoc prawna w szczególności dotycząca zadłużeń, poświadczenia okresów zatrudnienia, zasądzeniem od osób zobowiązanych do pomocy na podstawie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.
- współdziałanie z podmiotami leczniczymi w udzielaniu doraźnej pomocy medycznej i sanitarnej, związanej z uzależnieniami
- pomoc dla osób wymagających całodobowej opieki z uwagi na stan zdrowia lub niepełnosprawność, w uzyskaniu miejsc w zakładach opieki leczniczej lub domach pomocy społecznej,

- pomoc w uzyskiwaniu odpowiednich świadczeń i zabezpieczenia społecznego (uzyskanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, emerytura, renta, alimenty, świadczenia pielęgnacyjne, zasiłki z pomocy społecznej),
- obejmowanie bezdomnych programem wychodzenia z bezdomności i opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne na zasadach określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia i w przepisach ustawy o pomocy społecznej.
- podejmowanie działań mających na celu zmniejszenie liczby bezdomnych, przebywających w pomieszczeniach paramieszkańciowych i/lub w miejscach publicznych, w szczególności zagrożonych skutkami niskich temperatur,
- przeprowadzenie akcji informacyjnej do mieszkańców gminy Długołęka, w której zwracano uwagę na konieczność zgłaszania miejsc, w których przebywają osoby bezdomne oraz w celu wskazania właściwego sposobu pomocy osobie bezdomnej – zawiadomienia odpowiednich służb,
- udzielanie wsparcia i poradnictwa socjalnego, prawnego i psychologicznego,
- pomoc w przystosowaniu do życia na wolności w społeczeństwie, oraz przestrzegania obowiązujących norm w odniesieniu do byłych więźniów,
- aktywizacja zawodowa poprzez pomoc w zarejestrowaniu się w urzędzie pracy oraz pomoc w poszukiwaniu miejsc pracy.

Powyższe działania realizowane były poprzez pracę socjalną oraz w oparciu o kontrakt socjalny lub Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności.

Tabela 1. Formy pomocy / wsparcia udzielonego osobom bezdomnym w 2018 roku.

Forma pomocy / wsparcia	Ilość osób
Pomoc w przeprowadzeniu diagnostyki i leczenia, organizowanie kontaktu z lekarzem specjalistą (np. zorganizowanie transportu, ustalanie terminu przyjęcia na leczenie szpitalne, umawianie terminu na przyjęcie na wizyty do poradni specjalistycznych, informowanie o możliwościach zapisania się do odpowiednich przychodni)	15
pomoc w podjęciu i kontynuowaniu leczenia odwykowego, monitorowanie procesu trzeźwienia	48
Pomoc w wypełnieniu oraz złożeniu wniosków o świadczenie emerytalne oraz o kapitał początkowy, pomoc w uzyskaniu odpowiednich świadczeń z pomocy społecznej (emerytura, renta, zasiłek pielęgnacyjny, zasiłki stałe z pomocy społecznej)	48
Pomoc w złożeniu wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności (pomoc w kompletowaniu dokumentacji, pomoc w napisaniu i wysłaniu wniosku)	20
Pomoc w sprawach urzędowych: wyrobienie dowodu osobistego, pomoc w napisaniu pism urzędowych	20
Sprawienie pogrzebu osobie bezdomnej (sprawy związane z pochówkiem, poszukiwanie rodziny)	5

zmarłego oraz uczestniczenie w pochówku)	
Pomoc w złożeniu wniosku o przydział mieszkania socjalnego	6
Pomoc w zgromadzeniu dokumentacji i złożeniu wniosku o skierowanie do Domu Pomocy Społecznej, Zakładu Opieki Leczniczej	10
Pomoc w zarejestrowaniu się w Urzędzie Pracy	22
Pomoc w rozwijaniu kompetencji społecznych i obywatelskich	12
Pomoc w uporządkowaniu spraw związanych z zadłużeniem (szczególnie przy zadłużeniach mieszkaniowych wynikających z zaciągniętych kredytów, zadłużeniach alimentacyjnymi)	9
Pomoc w odbudowaniu więzi i kontaktów rodzinnych	5
Pomoc w zdobyciu wiedzy i kształtowaniu umiejętności wykorzystania zasobów środowiska lokalnego (tj. instytucje, organizacje, urzędy	12
Zawarcie kontraktów socjalnych / Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności	20

Pracownicy socjalni w 2018 r. ściśle współpracowali z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób bezdomnych: Policją, Noclegowniami i Ogrzewalnią dla Bezdomnych Mężczyzn na terenie Wrocławia, Zakładami Opieki Zdrowotnej, Szpitalami Specjalistycznymi, Ośrodkami Pomocy Społecznej na terenie całej Polski, ZUS-y, KRUS-y, Urzędami Pracy, Towarzystwem Pomocy Św. Brata Alberta – koło Wrocławskie.

IV. Działalność Schroniska św. Brata Alberta dla Bezdomnych Mężczyzn w Szczodrem

Zgodnie z art. 48 ustawy o pomocy społecznej osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona.

Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni albo w schronisku dla osób bezdomnych. W schronisku dla osób bezdomnych mogą przebywać osoby zdolne do samoobsługi, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce.

Placówka dysponuje 90 miejscami noclegowymi. W okresie jesienno – zimowym liczba osób bezdomnych, którym udzielane jest schronienie znacznie wzrasta. Każdy podopieczny otrzymuje całodobowe wyżywienie, łóżko z pościelą, szafkę na rzeczy osobiste, a także pomoc w formie odzieży, bielizny czy obuwia. Osoby bezdomne mają możliwość skorzystania z podstawowej opieki lekarskiej, pielęgniarstwa, poradnictwa i wsparcia psychologa, psychiatry, udziału w terapii leczenia uzależnień, pracy socjalnej proponowanej przez pracownika socjalnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długołęce. Celem Schroniska jest przygotowanie bezdomnych do samodzielnego życia, nauczania właściwych postaw, współdziałania w grupie poprzez wykonywanie wspólnie prac polegających na utrzymaniu porządku wewnątrz i na zewnątrz schroniska, pełnieniu dyżurów porządkowych. W Schronisku na dzień 31 grudnia 2018r. przebywało 121 osób.

Większość mieszkańców Schroniska to osoby w wieku od 61-70 lat, z niskim wykształceniem, o znacznym stopniu degradacji społecznej, spowodowanej w dużej mierze uzależnieniem od alkoholu. Najmniej liczną grupą bezdomnych były osoby młode w wieku 21-30 lat. W przeważającej mierze

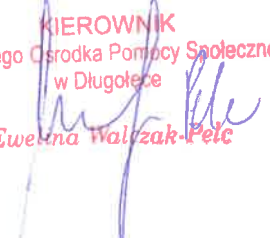
Schronisko zamieszkuje rozwiedzeni mężczyźni i osoby stanu wolnego, którzy zostali wymeldowani z ostatniego miejsca stałego zameldowania i nie utrzymują kontaktów z rodziną ze względu na występujące konflikty. Sytuacja materialna osób bezdomnych jest trudna, a źródło ich dochodów jest zróżnicowane. Znikomy ich odsetek pracuje zawodowo-legalnie (5 osób), osoby pracujące bez umowy, tzw. "na czarno" – 22 osoby, natomiast 12 osób pobiera świadczenie emerytalne lub rentowe z ZUS. Z powodu braku własnego źródła dochodu i złego stanu zdrowia przeważająca ilość bezdomnych - 86 osób pobiera zasiłki stałe z pomocy społecznej. Duży odsetek bezdomnych przejawia problemy zdrowotne, na które składa się również czas pozostawania w bezdomności - życie w skrajnych warunkach, wyniszczających organizm, połączone z chorobami i brakiem dachu nad głową istotnie wpływa na pogorszenie stanu zdrowia.

Wiele osób bezdomnych ze względu na stan zdrowia posiada orzeczone stopnie niepełnosprawności, co w niektórych przypadkach oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych, w tym powodującą niezdolność do pracy.

Stereotyp osoby bezdomnej wciąż ma negatywny wpływ na zatrudnianie tych osób. Problem stanowi także brak zainteresowania osób bezdomnych do zmiany swojej sytuacji osobistej. Z obserwacji wynika, że większość osób bezdomnych nie jest przygotowana do podjęcia pracy lub innej formy wsparcia zawodowego. Część z osób bezdomnych jest zarejestrowana w Urzędzie Pracy tylko ze względu na uzyskanie prawa do bezpłatnej opieki zdrowotnej. Jedną z głównych barier wpływających na pozostawanie w bezdomności jest problem uzależnienia od alkoholu. Osoby bezdomne po terapii odwykowej na oddziale zamkniętym (najczęściej jest to placówka w Czarnym Borze, gdzie podopieczni przebywają tam przez okres 6 tygodni w trybie zamkniętym) wracają do schroniska lub do środowiska, w którym narażane są nieustannie na kontakt z osobami uzależnionymi - pijącymi. W ten sposób w krótkim czasie powracają do nałogu.

Działania skierowane do osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością w 2018 r. obejmowały profilaktykę mającą na celu przeciwdziałanie zjawisku bezdomności, wsparcie i ochronę poprzez zastosowanie standardowych rodzajów i form świadczeń pomocy społecznej, w tym elementów pracy socjalnej, jak również aktywizację zmierzającą do pełnienia właściwych ról społecznych, adekwatnych do potrzeb i możliwości osób bezdomnych oraz zagrożonych bezdomnością. Zadania Programu realizowane były w ramach ustawowej działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długołęce oraz we współpracy ze Schroniskiem św. Brata Alberta dla Bezdomnych Mężczyzn w Szczodrem.

Długołęka, dnia 26 lutego 2019 r.

KIEROWNIK
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Długołęce

Ewelina Walczak-Pełc

Opracowanie: Barbara Kurowska – specjalista pracy socjalnej